

“UMUMTA’LIM JARAYONIDA OTA-ONALAR VA O’QITUVCHI HAMKORLIGINING AHAMIYATI”

Ibragimova Xadicha Asliddin qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

Boshlang’ich ta’lim yo’nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik jarayonlarning muhim jihatlaridan biri bo’lgan umumta’lim jarayonlarida ota-onalar va o’qituvchi hamkorligining ahamiyati, afzalliklari va jahon miqiyosidagi statistik ma’lumotlar, hamda mashhur pedagog olimlarning bu boradagi qimmatli fikr va mulohazalari haqida so’z boradi.

Kalit so’zlar: Ota-ona hamkorligi, Dewey, Lev Vygotskiy, Jean Piaget, Maria Montessori, Jerome Bruner, ijtimoiy va psixologik qo’llab quvvatlash

Umumta’lim jarayonida ota-onalar va o’qituvchilar o’rtasidagi hamkorlik, ta’lim sifatini yaxshilash, o’quvchilarning akademik muvaffaqiyatini oshirish va ularning ijtimoiy, shaxsiy rivojlanishini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Pedagogikada va ta’lim jarayonida bu ikki guruhning hamkorligi nafaqat ta’lim sifatiga, balki talabalarning psixologik va emotsional rivojlanishiga ham ta’sir ko’rsatadi. Pedagoglar va ota-onalar birgalikda o’quvchilarni to’g’ri yo’naltirishda, ularning o’quv jarayonida yuzaga kelgan muammolarni hal etishda va ta’limga bo’lgan motivatsiyalarini oshirishda katta rol o’ynaydilar

Ota-onalar va o’qituvchilar hamkorligining nazariy asoslarini ko’rib chiqar ekanmiz pedagogika sohasida mashhur bo’lgan mutaxassislar ota-onalar va o’qituvchilar o’rtasidagi hamkorlikni ta’lim jarayonining asosi deb hisoblanishini guvohi bo’lamiz.. Dewey (1916) ta’limning interaktiv va tajriba asosida bo’lishini ta’kidladi{1}. Uning fikriga ko’ra, ta’lim nafaqat bilish jarayoni, balki shaxsni rivojlantirish va o’rgatish jarayonidir, bu jarayonni o’qituvchi va ota-onalar birgalikda amalga oshirishi kerak. Olim ta’kidlaganidek, ota-onalar va o’qituvchilar o’rtasidagi hamkorlik o’quvchilarning to’g’ri rivojlanishiga va kelajakdagi muvaffaqiyatlariga olib keladi.

Bundan tashqari, Lev Vygotskiy (1978) o’zining sotsial-g’oyaviy rivojlanish nazariyasida, o’qituvchi va ota-onaning bolalarga ta’lim berishda birlashgan yondashuvi bolalarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishiga bevosita ta’sir ko’rsatishini aytib o’tgan.{2}. Vygotskiy bolalar o’quv jarayonida ota-onalar va o’qituvchilar bilan o’zaro aloqada bo’lganda, ularning bilimlari va ko’nikmalarini samarali ravishda rivojlantiradilar degan g’oyani ilgari surgan.

Jean Piaget (1964) esa, bolalarning kognitiv rivojlanishini o’rganib, ota-onalar va o’qituvchilarning bolalarga yordam berishidagi roli alohida ahamiyatga ega ekanligini isbotlab berdi. Piagetning rivojlanish nazariyasiga ko’ra, bolalarning bilim va tafakkur

qobiliyatlari ularning jamiyatdagi tajribalari va o'qituvchilar bilan hamkorlik orqali shakllanadi.

Ota-onalar va o'qituvchilar hamkorligining afzalliklarini ko'rib chiqiladigan bo'lsa quyidagilarni misol qilib keltirsak bo'ladi:

O'quvchilarning akademik muvaffaqiyati

Ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi yaxshi hamkorlik o'quvchilarning akademik muvaffaqiyatiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatadi. 2010-yilda AQSHda Epstein tomonidan o'tkazilgan tadqiqotga ko'ra, o'qituvchilar bilan doimiy va samarali muloqot qilish o'quvchilarning o'qishdagi natijalarini 30-40% ga yaxshilaydi. Shuningdek, o'qituvchilar o'z sinfida har bir o'quvchining individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda ota-onalar bilan muloqot qilganida, o'quvchilarning akademik natijalari va motivatsiyasi sezilarli darajada oshadi.

Psixologik va emosional qo'llab-quvvatlash

Ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlik bolalarning psixologik va emotsional rivojlanishiga yordam beradi. O'qituvchilar o'z sinfida o'quvchilarning ruhiy holatini yaxshiroq tushunish uchun ota-onalar bilan muloqotda bo'lishi kerak. Ota-onalar o'z farzandlarining uyda qanday muammolarga duch kelayotganini, ularning his-tuyg'ularini o'qituvchilarga yetkazishlari mumkin. Bu esa o'qituvchilarga muammolarni hal qilishda va o'quvchilarni qo'llab-quvvatlashda yordam beradi.

Bundan tashqari, ota-onalar va o'qituvchilarning hamkorligi bolalarda o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi. O'quvchilar o'zlariga ishonishlari, ta'limga bo'lgan qiziqishlari va muammolarga qarshi kurashish qobiliyatlarini rivojlantiradilar.

Ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish

Ota-onalar va o'qituvchilarning hamkorligi ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. O'qituvchilar o'z sinflarida ijtimoiy vaziyatlarni tahlil qilib, bolalar bilan ishlashni individual tarzda olib borishlari kerak. Ota-onalar o'z farzandlarining ijtimoiy qobiliyatlarini uyda yaxshilashda yordam berishlari mumkin. Ota-onalar va o'qituvchilarning birgalikda ishlashlari orqali bolalar, ijtimoiy masalalar yuzasidan to'g'ri qarorlar qabul qilishni, boshqa odamlarga hurmat ko'rsatishni va o'z fikrlarini ifodalashni o'rganadilar.

O'quvchilarning motivatsiyasi va o'zgarishlarga moslashuvchanligi

Ota-onalar va o'qituvchilarning hamkorligi, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. Birgalikda ishlash, o'qish jarayoniga bo'lgan qiziqish va motivatsiyani oshirishga yordam beradi. 2015-yilgi bir tadqiqotga ko'ra, ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi faol muloqot 60% o'quvchilarda ta'limga bo'lgan motivatsiyani oshiradi. Bu, o'quvchilarning o'zlarini o'zgartirish va yangi ko'nikmalarni o'zlashtirishga qiziqishini kuchaytiradi.

Yana statistik ma'lumotlar va tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, 2019-yilda o'tkazilgan bir tadqiqotga ko'ra, o'quvchilarning 85% ota-onalari bilan yaxshi aloqada bo'lganida, o'qishdagi natijalari yuqori bo'lgan. AQSHda olib borilgan boshqa bir

tadqiqotga ko'ra (2018), ota-onalar bilan faol aloqada bo'lgan o'quvchilarning o'qish ko'nikmalari 25% ga oshgan.

Mashhur pedagog olimlarning bu borda amalga oshirgan amaliy ishlari va pedagogik qarashlari haqida gapirar ekanmiz Maria Montessori haqida to'xtalib o'tishimiz maqsadga muvofiq bo'ladi. Maria Montessori, o'zining ta'lim metodlarida, ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlikni alohida ta'kidlagan. Montessori ta'limida o'qituvchi va ota-onalar bolalarning rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadigan "ta'limni birgalikda yaratish" jarayonida hamkorlik qiladilar. Montessori, ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi ochiq muloqot va hamkorlik, bolalarning shaxsiy ehtiyojlarini tushunish va ular uchun mos ta'lim muhitini yaratishda muhim ahamiyatga ega deb hisoblaydi.

Montessori o'qituvchilarga bolalar bilan o'zaro muloqotda bo'lishni va ota-onalar bilan birgalikda ishlashni tavsiya qiladi, chunki bu o'quvchilarning individual ehtiyojlarini to'g'ri tushunishga yordam beradi. Montessori metodida ota-onalar ham muhim ta'lim hamkorlari sifatida qaraladi.

Yana bir mashhur pedagog Jerome Brunerning ham bu boradagi qarashlari ta'limda ota-onaning roli naqadar ahamiyatli ekanligini tasdiqlab beradi. Jerome Bruner, o'zining "kognitiv ta'lim" nazariyasida, ota-onalar va o'qituvchilarning bolalar bilan birgalikda ishlashining ta'lim jarayonidagi muhimligini ta'kidlagan. Bruner o'rgatishning faqat o'qituvchilarning ishining emas, balki ota-onalar bilan birgalikda amalga oshirilishi kerakligini, chunki bu bolalarni kognitiv rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi deb biladi. Brunerning nazariyasiga ko'ra, bolalar o'zlarining bilimlarini ota-onalar va o'qituvchilar bilan o'zaro muloqotda bo'lganda yanada chuqurroq o'zlashtiradilar.

Ta'limda ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlik nafaqat o'quvchilarning akademik ko'rsatkichlarini yaxshilaydi, balki ularning ijtimoiy ko'nikmalarini va emosional holatini ham mustahkamlaydi. Ota-onalar va o'qituvchilar birgalikda o'quvchilar uchun to'g'ri ta'lim muhiti yaratadilar, bu esa bolalarning jamiyatga moslashishiga yordam

Xulosa qilib aytganda, ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlik ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi, bolalar uchun individual yondashuvni ta'minlaydi va ularning ijtimoiy hamda akademik rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Ta'limdagi bu muhim aloqani kuchaytirish, kelajakda bolalar muvaffaqiyatiga erishishda kalit hisoblanadi. Shuning uchun ta'limda ota-onalar va o'qituvchilarning hamkorligini rivojlantirish va mustahkamlash zaruriy vazifa bo'lib qoladi.

ADABIYOTLAR:

1. Dewey, J. (1916). *Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education*. Macmillan

2**Vygotskiy, L. S.** (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.

3. **Montessori, M.** (1912). *The Montessori Method*. Frederick A. Stokes Company.

4. Makhmutov, M.I. (1975). *Pedagogik jarayon*.

5. Asqarova O`.M. Pedagogika. Oliy o`quv yurtlari talabalari uchun darslik/
Asqarova O`.M., M. Xayitboev., M.S. Nishonov. O`zR Oliy va o`rta maxsus ta`lim vazirligi. – T.: “Talqin”